

Kurumsal Arşivlerde Çok Dilli ve İngilizce Olmayan İçeriklerin Yönetilmesi

Çok dillilik, sağlıklı, kapsayıcı ve çeşitlilik içeren bir araştırma iletişimi ortamı için kritik öneme sahiptir. Araştırmacıları İngilizce yayın yapmaya yönlendiren onlarca yıllık politikaların ardından, bu eğilimin tersine döndüğünü görmeye başlıyoruz. Örneğin UNESCO Açık Bilim Tavsiye Kararı, üye devletleri “bilim uygulamalarında, bilimsel yayınlarda ve akademik iletişimde çok dilliliği” teşvik etmeye çağırıyor. Çin’de, Avrupa’da ve diğer bölgelerde politika yapımcılar, araştırmacıları yerel dillerde yayın yapmaya teşvik eden yeni önlemler getiriyor.

COAR, Ağustos 2022’de, çok dilli ve İngilizce olmayan içeriğin yönetilmesinde arşivler (veri havuzları) için iyi uygulamalar geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla Arşivlerde Çok Dilliliği ve İngilizce Olmayan İçeriği Desteklemeye Yönelik COAR Görev Gücünü başlattı. Farklı paydaş topluluklarından (arşiv yöneticileri ve kullanıcılar, yazarlar ve çevirmenler, toplayıcılar ve keşif sistemleri) katkıda bulunan 17 kullanım örneğine dayanarak, Görev Gücü çalışmaları için üç ilgili alan belirledi:

1. İngilizce olmayan içeriğin keşfedilebilirliğini artırma
2. Bir arşivde çok dilli içeriğin düzenlenmesi
3. Destekleyici çeviriler

Haziran 2023’te Görev Gücü, topluluğun incelemesine yönelik bir dizi taslak öneri yayınladı. İstişare sonucunda, Çalışma Grubu tarafından incelenen ve tavsiyeler belgesine dahil edilen geniş bir yelpazedeki girdiler elde edildi. Bu belge, bu topluluk girdisine dayalı olarak güncellenmiş önerileri sunmaktadır. Öneriler, arşiv yöneticileri ve arşiv yazılım geliştiricileri için iyi uygulamaları tanımlar ve çeşitli dillerdeki arşiv içeriğinin görünürlüğünü, keşfedilmesini ve yeniden kullanımını iyileştirecek meta veriler, çok dilli anahtar kelimeler, kullanıcı arayüzleri, formatlar ve lisanslar konularına odaklanır.

Önerilerin Özeti

Meta Veri Oluşturma ve Düzenleme

1. Kaynağın dilini öge düzeyinde bildirin
2. Meta verinin dilini bildirin (ör. xml:lang özelliği)
3. Standart (iki harfli veya üç harfli) dil kodlarını kullanın (ISO 639)
4. Deponuzda UTF-8 desteğini etkinleştirin ve mümkün olduğunda orijinal alfabeyi/yazı sistemini kullanın. Meta verilerin çevirisinin yapılması gerekiyorsa tanınmış standartları kullanın (örn. ISO)
5. Arşiv yazılımı birden fazla arayüz dilini destekliyorsa, kullanıcı arayüzünü İngilizcenin yanı sıra hedef grubun ana dil(ler)inde kurun.
6. Saklanan belgede kullanılan yazma sistemini kullanarak kişisel ad/adları yazın ve ORCID gibi kesin tanımlamayı mümkün kılan kalıcı bir tanımlayıcı sağlayın
7. Birçok dilde anahtar kelimeler ekleyin, mümkünse çok dilli sözcükler ve eş anlamlılar sözlüğü kullanın
8. Arşiv yöneticileri için çevrilmiş içerikle ilgili öneriler

Depo Yazılımı / Platform Geliştiricileri

1. Dil kodlarının arşiv koleksiyonlarında tutarlı bir şekilde kullanılabilirdiğinden emin olun
2. Meta veri dilini meta veri değişim protokolü aracılığıyla gösterin; OAI-PMH, GraphQL API vb.
3. ISO dil kodları desteğini iyileştirin; bazı diller için üç harfli kodlar gerekir.
4. Kalıcı tanımlayıcıların OAI-PMH aracılığıyla açığa çıktığından emin olun. Dublin Core™ Çalışma Grubundaki PID'ler, OAI-PMH aracılığıyla ORCID dahil kalıcı tanımlayıcıların açığa çıkarılmasını mümkün kılmak için öneriler geliştirmiştir.
5. Çok dilli arşiv içeriğinin keşfedilebilirliğini artırmak için çok dilli anahtar kelimelere destek sağlayın. Örneğin, Vikiverilerin gerçek zamanlı entegrasyonunu etkinleştirin; bir kullanıcı uygun meta veri alanına yazmaya başladığında, ilgili Vikiveri terimleri kullanıcının seçebileceği bir açılır listede görünür
6. Mevcut meta verilere dayalı olarak kontrollü terimlerin otomatik atanmasını etkinleştirin

[Ayrıntılı önerileri görmek için arşivlerdeki çok dilliliği ve İngilizce olmayan içeriği yönetmeye ilişkin web sayfasını ziyaret edebilirsiniz.](#)

Açıklama: Bu metin; COAR Çalışma Grubu'nun Arşivlerdeki Çok Dilliliği ve İngilizce Olmayan İçeriği Desteklemeye yönelik yapılan çalışmaların sonucunda oluşturulan ve kamuoyu ile paylaşılan önerileri içeren taslağın Türkçe'ye çevrilmiş halidir. 15 öneri, meta veri oluşturma ve iyileştirmenin yanı sıra yazılım geliştirmeyle ilgili tavsiyeler içerir.

Kaynak:

<https://www.coar-repositories.org/news-updates/managing-multilingual-and-non-english-language-content-in-repositories/>